

A PLANINAI CSIGÁSBARLANG ÉS A LUEGHI BARLANGVÁR

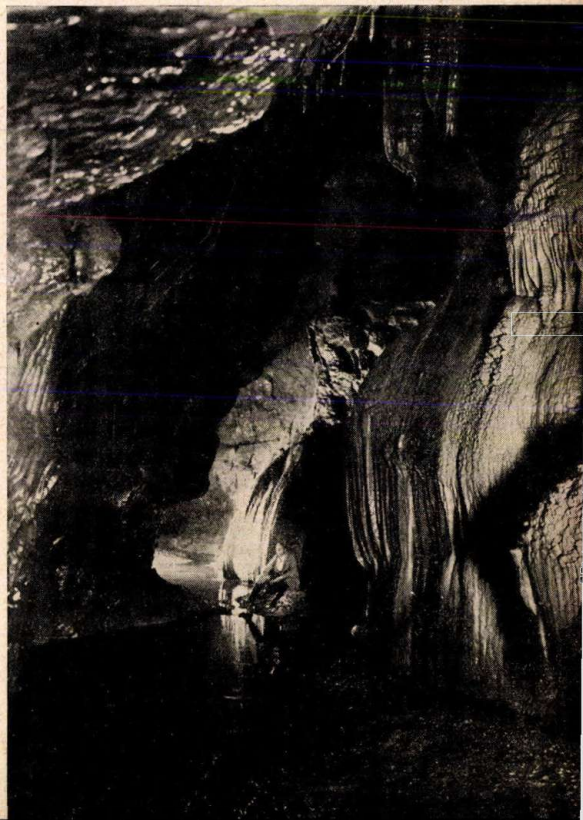
Írta WAGNER JÁNOS

A hajnali derengésben pőfékelve szalad a vonat a krajnai hegyek között. Itt is, ott is felszakad a köd s a még álmos utasok érdeklődve néznek ki a vidékre. A rétek, legelők nedvesen, párásan tűnnek elő és a korareggeli nap első sugarai különös pirosas fénnel árasztják el a tájat. Hegyre föl, völgybe le visz az út, s a mozdony alaposan megdolgozik a kanyarodókban. Hiába, nehéz terepen, a krajnai karszton mennek a sínek. Helyenként hatalmas mészkődarabok, sziklák bukkannak ki a földből, a vidék legjellemzőbb kísérői. A felszínen mindenütt a sziklák uralkodnak itt, ezek borítják a hegyek csúcsát és töltik ki a völgyek fenekét. Sívárnak, élettelennek tűnik helyenként a föld, s a gyér növényzet beszédes tanúja a nagy vízhiánynak. A karsztvidék varázsa nem is a felszínen van, hanem lent a föld alatt, ahol évmilliók óta vájja, pusztítja a víz a kemény kőzetet s a barlangok csodálatos világának egész rendszereit teremti meg. Így kárpótolja a természet az embert. Földalatti kincseket ad a felszíni hiányokért, s a hegyi patakok és források helyett földalatti vizek és csepegő-kövek teszik emlékezetessé e vidéket.

A budapest—triesti vasútvonal olasz határállomása *Postumia-Grotte* (a régi *Adelsberg*) már nevében is felhívja az utasok figyelmét a világ egyik leghíresebb cseppkőbarlangjára és az olasz propaganda a világ minden tájára elviszi e természeti csodájuk képeit. A híres grotte azonban korántsem egyedülálló barlang a délkrajnai karsztban. Teli és teli van az mindenütt földalatti üregekkel, kilométernyi hosszúságban húzódó járatokkal, szűk ördöglyukakkal, tüneményes vízibarlangokkal. Ezek a barlangok pedig sokszor összefüggenek egymással. A víz közelebb hozza őket, s addig mossa, fogyasztja sziklafalukat, míg egyszer csak két üreg egyesül s egy barlang lesz a kettőből. Sokszor persze az emberek még nem is sejtik, melyik barlang hol függ össze egy másikkal,

és csak szorgos kutatás után találják meg kapcsolatukat. Ilyen földalatti összeköttetést sejtene az adelsbergi és a planinai barlangok között is, utóbbi már a jugoszláv határ mentén fekszik és feltárása csak a legnagyobb nehézségek árán sikerült.

A nyolc kilométer hosszú *Planina-grotte* úgynevezett vizes barlang, ami azt jelenti, hogy állandóan víz folyik rajta keresztül, mely az áradások alkalmával nagy veszélybe juttathatja a meglehetősen szűk üregű barlangba szorult turistákat. Feltárása ezért nem volt valami könnyű mesterség, és csak több éven át tartó kísérletezés után sikerült az olasz barlangkutatóknak jelentősebb eredményeket felmutatni. A barlang, illetve a benne folyó patak így is emberáldozatot követelt. Egy alkalommal a bátor behatolók csónakja felborult, a lámpák kialudtak és az egyik vezetőt a dühös víz-

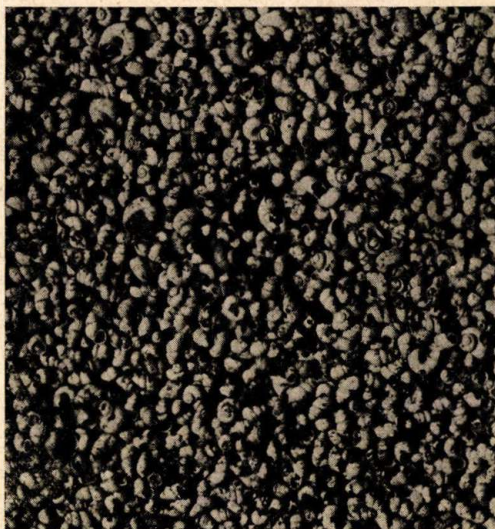

Részlet a Planina-barlangból. (Eredeti felvétel)

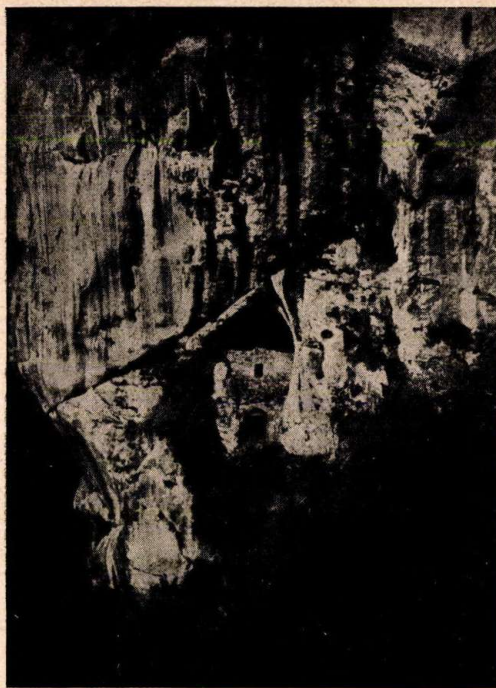
áradat örökre elsodorta társai szeme elől. Helyenkint olyan szűk ez a barlang, hogy csak a víz színe alá bukva lehet benne továbbhaladni, amihez jó adag bátorságra van szükség. Másutt azonban hatalmas termékké szélesedik ki, ahol a lassabban folydogáló víz nagytömegű anyagot, iszapot, törmeléket rak le. Egy ilyen partmenti lerakódás megvizsgálásakor a bűvárok álmélkodva látták, hogy a behordott anyag csaknem teljesen apró kis csigahéjak halmazából áll, mely olyan töménytelen mennyiségben halmozódott fel a barlangban, amilyenre még sehol máshonnan nem tudunk példát. Több száz méteren át húzódnak a barlang egyes szakaszaiban ezek a sotter-szerű lerakódások, elhalt kis csigák házainak milliárdnyi mennyiségéből alkotva. Hogy hol élnek az állatok maguk, azt tulajdonképpen nem tudjuk, de fel kell tennünk, hogy óriási mennyiségben tanyáznak ismeretlen barlangok földalatti vizeiben, és az elhalt, elpusztult egyének héját azután a Planina-barlang patakja magávalragadja. Az olasz felfedezők próbaképpen «mintát» is hoztak magukkal ezekből a csigákból egy többliternyi űrtartalmú bádogdobozban. Az anyag átvizsgálásakor kiderült, hogy a csigafajok legnagyobb része még a tudomány számára is ismeretlen volt, kicsinységükre pedig jellemző, hogy egy grammnyi csigahordalékban mintegy 2000 darab csigahéj foglaltatik. Egy kilónyi súlyú csigahéj ezek szerint körülbelül 2.000.000 állat maradványait tartalmazza, s ebből elképzelhetjük, micsoda óriási tömegük feketik a barlangban, ahol a több száz méteren át húzódó hordalékban a csigahéjak tonnányi mennyiségei találhatók. Hát még milyen töménytelen sok állat élhet az ismeretlen földalatti barlangokban és azokban a titokzatos földalatti vizekben és tavakban, melyek a Planinával összefüggenek. Valóban páratlan termőhely ez ebből a szempontból, olyan barlangi csigatemető, melynek sehol másutt nem találni párját. A krajnai föld és a krajnai vizek ismert csigabősége bekerült itt a barlangok csodavilágába és örökké emlékezetessé tette Planinát.

A postumiai barlangvilág egy másik nevezetessége a páratlan szépségű és a maga nemében egyedülálló, két kilométer

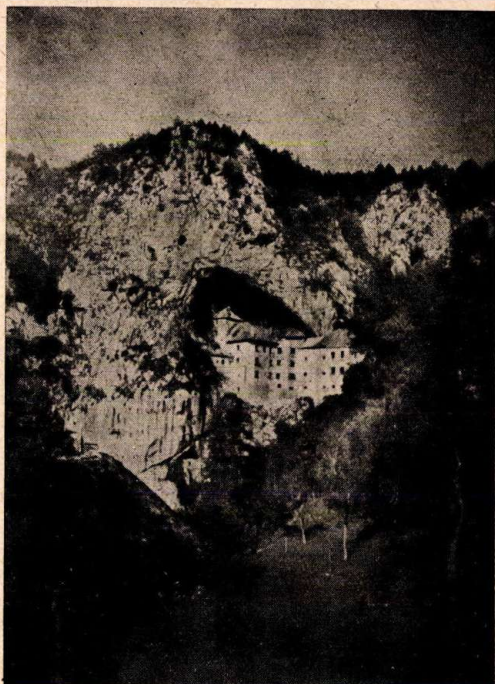
hosszú Lueghi várbarlang. Ez is Adelsberg közelében van, mindössze nyolc kilométernyire a postumiai «nagy» barlangtól, azonban nem fekszik főútvonal mentén s ezért csak kevés turista keresi fel. Pedig már csak látványosságnak is olyan nevezetes, hogy felkeresésére és megtekintésére érdemes rászánni egy napot. Keskeny gyalogúton érhetünk el a közelébe, és egy kanyarodó után hatalmasan, impozánsan áll előttünk az óriási méretű barlangvár, a *Castello Lueghi*. A völgytorokban hűvös levegő csapja meg arcunkat, lent a völgy mélyén üdén, zölden viruló növényzet között szalad a barlang patakja, egy óriási, fenyővel benőtt sziklabérc ásitó üregében pedig zordan, komoran merednek fel a vastag várfalak. A barlang tulajdonképpen kettős barlang, azaz alsó és felső része van, és a kettő egymással összefügg. Felső részének elejébe épült a várkastély. Már a középkorban, a XIV. században megvolt, s egy a XVII. századból reánk maradt metszet világosan mutatja, hogy az épület alakján azóta nem sokat változtattak. Nevét a vár egyik uráról, a vitéz és kegyetlen *Lueghi Erasmustól* kapta, aki 1484-ben a császári hadak elől ebbe az utolsó, akkor szinte bevehetetlennek hitt menedékvárba húzódott. Ha képzeletben a multba visszaszállunk, elgondolhatjuk, micsoda nagy urak lehettek a vár hajdani gazdái. Az ágyút, puskát még nem ismerő időkben ezeket a falakat megostromolni

A planinai barlangból előkerült csigahéjtömeg egy kis része.
(A szerző eredeti felvétele)

A Lueghi barlang alsó szakaszának bejárata. (Eredeti felvétel)

A Lueghi barlangvár. (Eredeti felvétel)

és bevenni nagyon nehéz feladat lehetett. A meredek sziklafalakon nem tudott felkapaszkodni senki, s a sasfészek hosszú hónapokon keresztül dacolhatott az ostromlókkal, hiszen a várban lévők bőségesen elláthatták magukat élelemmel és munícióval, vízszükségletüket pedig a barlang patakja fedezte. Az újkor nagy harcaiban nem egyszer gazdát cserélt és jelenleg a *Windischgrätz*-hercegek családi tulajdona. Az ő engedélyükkel meg is tekinthetjük e nevezetes épületet és a vele összefüggő barlangot. A felső barlangba épült hatalmas kastélyban ma nem lakik más, csak egy őr és annak családja, akik a felügyelők szerepét töltik be. Az alsó vártermek helyenként egyenesen a sziklába épültek és vastag falaikat maga a természet alkotta az anyakőzetből. Szabályos középkori lovagvárban érezzük magunkat, mely telve van titkos lépcsőkkel, felvonóhidakkal, csapóajtókkal és befalazott földalatti fülkékkel. Szinte várjuk, mikor lép elénk a titokzatos homályból valamelyik régi várúr szelleme, aki számonkéri tőlünk, hogy mertünk betolakodni birodalmába és nyugalmát megzavarni. Helyette azonban olasz barlangkutatókkal találkozunk, akik szintén az őrhöz jöttek és ugyancsak a barlangot akar-

ják megtekinteni. Őket azonban nem a várkastély és nem a felső barlang érdekli, hanem az alsó, két kilométer hosszú szikla-barlang, melynek hatalmas vasajtóját szintén csak az őr kulcsa nyitja. Az új jövevények természetesen zoológusok, akik a barlang állatvilágát akarják tanulmányozni. Megismerjük közöttük *Rasetti* professzort, a római egyetem kiváló fiatal tudósát, aki szabad idejében kizárólag a barlangi bogarakat tanulmányozza, s aki saját autóján sok-sok ezer kilométert tett meg azért, hogy az egyes ritkább fajokat a saját életterületén vizsgálhassa. Meghív, hogy tartsunk vele, s mi szíves-örömmel elfogadjuk meghívását. Hárman is nekifeszülünk a félméter hosszú kulcsnak, de a rozsdával vastagon belepett zár csak nagysokára enged. Végre felnyílik az ajtó s mi belépünk a barlang előterébe. Vastag fekete földön járunk, a barlangok első szakaszának jellemző rétegén, mely itt is, mint a legtöbb más barlangban, csontmaradványokkal és régebbi korokból való cseréptöredékekkel, eszközökkel van tele. Legfelül még a történelmi korokban élt ember eszközeit találjuk, alattuk azonban már a régebbi mult emlékeit. Feldolgozása a jövő feladatai közé tartozik. Mi azonban folytatjuk útunkat

A Lueghi
várbarlang
egyik terme.
(Eredeti felvétel)

a barlang belsejébe. A bejáratnál nagy csoportban szállongó denevérek sötét, komor hada lassanként elmarad mellőlünk, a barlang megszűkül és keskeny átjárókon, félig elkorhadt fagerendákon kell tovahaladnunk. Nemsokára megjelennek a cseppkövek is, s mi úgy érezzük magunkat, mintha a postumiai vagy az aggteleki cseppkőbarlangban járnánk. Azaz mégsem egészen úgy, mivel itt még semmiféle mesterséges utat nem csináltak, s ezért hol bokáig érő agyagban, hol cuppogós-vizes fatörmeléken, hol pedig csúszós sziklatalajon kell előrejutnunk. Helyenkint egészen le kell guggolni, olyan alacsonyra és szűkké válik az átjáró, másutt megint óriási teremmé szélesedik ki az üreg. A helyzet néhol cseppet sem barátságos, másutt azonban a gyönyörű cseppkövek láttára minden fáradságról megfeledkezünk. Itt még mindenütt szabadon nőhetnek a cseppkövek, melyek nincsenek letördelve és «átalakítva». Lent a földön és fönt a boltozaton, oldalt jobbra és balra mindenütt születik és nő a cseppkő. Nagyok és kicsinyek, vékonyak és vastagok, legyezőalakúak és bunkószerű csapok találhatók itt a legszebb színekben és legváltozatosabb, legtarkább összeállításban. Lámpáink imbolygó fényénél láthatjuk, hogy mindenütt nedvesek, nyirkosak a csepegő víztől és apró kis élő-

lények parányi alakja mozog rajtuk. Különös alakú pókok és legyek, furcsa, kint a napfényen sohasem látott rovarok mászkálnak a nedves sziklákon. Olasz barátunk öröme nagy, mert sikerült néhány vak bogarat is találnia, ezek főleg a földön heverő kövek és a korhadó fatörmelék alatt rejtőzködnek. Sok barlangnak megvan a maga egyéni, sajátos barlangi bogárfaja, mely másutt sehol sem található meg. A Lueghi barlangban gyűjtött vak bogárról ma még csak annyit tudunk, hogy a *Haplotrechus*-nemzetségbe tartozik, faji hovatarozása azonban még nincsen eldöntve. Könnyen lehetséges, hogy ez is új fajnak fog bizonyulni.

Hosszas keresgélés és gyűjtés után ismét visszaindulunk a szabadba. Visszafele még kellemetlenebbül érezzük a sok hajladozás, görnyedés, kúszás okozta fáradságot. Végre kijutunk, és akkor álmélkodva látjuk, hogy hosszú órákat töltöttünk el a föld alatt és több kilométernyi, igen nehéznek mondható utat jártunk be. Bár valamennyien rendkívül kimerültünk, mégis a legnagyobb örömmel idéztük vissza emlékezetünkbe a látottak egy-egy érdekes mozzanatát és őszintén sajnáltuk azokat, akik kirándulásunkról lemaradva nem ismerkedhettek meg a postumiai karsztvidék érdekes várbarlangjával.